Ključne multinacionalke so v industriji

Znotraj predelovalnih dejavnosti so tri skupine dosegle med 80- in 90-odstotno rast prodaje, v tujini pa ustvarijo v povprečju kar 98 odstotkov celotne prodaje. To so bile Juteks, Akrapovič in Cablex.

Bojan Ivanc, Analitika GZS

Med največjimi skupinami jih 45 odstotkov sodi v predelovalno dejavnost.

Sto največjih skupin v Sloveniji je v letu 2015 v povprečju ustvarilo 290 milijonov evrov prodaje. Razpon od največje do najmanjše je bil krepak (od 66 milijonov evrov do 3,8 milijarde evrov), pri čemer je delež prodaje na tujem trgu nihal vse od 0 do 98,4 odstotka, s sredinsko vrednostjo[1] 45 odstotkov.

Zaradi različnih poslovnih modelov in dejavnosti se dodana vrednost na zaposlenega med največjimi skupinami dokaj razlikuje. Kar nekaj skupin ima del proizvodnje ali prodaje v tujini, kar jim agregatno nekoliko znižuje kazalnike produktivnosti, vendar izboljšuje kazalnike dobičkonosnosti oziroma rezultat pod črto. Med največjimi desetimi družbami tako dodana vrednost na zaposlenega niha od 20 tisoč evrov do 91 tisoč evrov.

Določene skupine na lestvici so tudi del drugih skupin[2] ter zaradi svoje specifične funkcije in narave dejavnosti z malo zaposlenimi ustvarjajo velike prodajne prihodke (trgovanje z električno energijo).

Tri skupine znotraj predelovalnih dejavnosti v tujini ustvarijo v povprečju kar 98 odstotkov celotne prodaje.

Internacionalizacija predelovalne industrije

Med največjimi skupinami jih 45 odstotkov[3] spada v predelovalno dejavnost, kjer so izrazitejše skupine v avtomobilski verigi, elektroniki, gospodinjskih aparatih in farmaciji. Glavnina teh skupin ima hčerinske družbe v tujini, tako proizvodne kot prodajne ter jih lahko na nek način uvrščamo v razred svetovnih multinacionalk.

Glavnino hčerinskih družb v tujini imajo še vedno v Evropi, nekatere pa so že odprle proizvodne obrate na Kitajskem ali v Latinski Ameriki, kamor jih je usmeril večji tuji partner, ki ceni know-how in zanesljivost dobavitelja. Na tleh bivše Jugoslavije imajo naše proizvodne skupine kar nekaj hčerinskih družb, ki služijo povečanju cenovne konkurenčnosti pri proizvodnji z nižjo dodano vrednostjo, kjer Slovenija z absolutno višino stroškov dela ni več konkurenčna.

Med največjimi izvozniki v proizvodnem sektorju, podjetji, ki ustvarijo več kot milijardo evrov prodaje, se bije oster boj za prvo mesto. Najvišje je uvrščena skupina Krka, ki ji tesno sledita skupina Gorenje (35 milijonov evrov manj) in skupina Lek (63 milijonov evrov manj). Z med 200 in 660 milijonov evrov letne realizacije v predelovalni dejavnosti jim sledi devet skupin, pri čemer so tri zelo pomembni evropski igralci na področju zahtevne obdelave kovin (skupine SIJ, Impol in Talum), šest pa jih temelji na mobilnosti (koncern Kolektor, skupine Cimos, LTH Castings, Mahle Letrika, Unior in Hidria).

Dve skupini prevladujeta v proizvodnji hrane, in sicer Droga Kolinska in Perutnina Ptuj. Skupina Helios obvladuje široko paleto premazov, ki se uporabljajo tako v gradbeništvu, industriji, lesni industriji kot pri potrošnikih, ki se ukvarjajo z domačimi opravili. Skupina TAB je eden najpomembnejših svetovnih igralcev na področju svinčenih baterij in je v letu 2015 dosegla nov proizvodni in prodajni mejnik.

Trgovci z energenti in blagom osredotočeni na trge JV Evrope

V dejavnosti trgovine, druge najpogostejše primarne dejavnosti največjih skupin, je prisotnih 21 skupin, ki se ukvarjajo tako z veleprodajo kot z maloprodajo energentov ter drugega potrošnega blaga. Prav na vrhu kraljujeta skupini Petrol in Mercator, ki več kot 40 odstotkov prodaje ustvarita na tujih trgih, pri čemer so za njiju ključni trgi JV Evrope.

Skupina Mercator je sicer še vedno največji zaposlovalec, saj je v njem zaposlenih toliko oseb kot v skupinah Gorenje in Krka skupaj. Na 12. mestu je uvrščena skupina Tuš s polmilijardno prodajo, skupina Geoplin pa 400 milijonov letne prodaje ustvari predvsem s prodajo plina.

V energetiki vedno več trgovanja prek meja

Devet od sto največjih skupin prihaja iz energetike, pri čemer je treba biti pri interpretaciji višine prodaje in njenem pomenu previden, saj se ukvarjajo tako s trgovanjem in distribucijo lastne elektrike kot tudi z uvoženo. Zaradi narave poslovanja, ki je kapitalsko intenzivno in torej zahteva velika vlaganja v opremo (tako v distribuciji kot proizvodnji), je dodana vrednost na zaposlenega med višjimi, v povprečju pri 90 tisoč evrih.

Analitika GZS

100 največjih skupin po čistih prihodkih od prodaje v letu 2015

zneski v EUR

	Naziv skupine	Šifra dejavnosti	Čisti prihodki od prodaje (1.000 EUR)	% prodaje na tujem trgu	Število zaposlenih	Dodana vrednost na zaposlenega
1	SKUPINA PETROL	Trgovina	3.816.882	41,8	3.978	50.766
2	SKUPINA MERCATOR	Trgovina	2.612.418	43,4	20.440	19.641
3	SKUPINA GEN-I	Energetika	1.731.203	82,8	239	90.194
4	SKUPINA GORENJE	Predel. dejavnosti	1.225.029	85,6	10.617	29.731
5	SKUPINA HSE	Energetika	1.224.011	54,9	3.525	71.219
6	SKUPINA KRKA	Predel. dejavnosti	1.164.607	93,1	10.532	61.718
7	SKUPINA LEK	Predel. dejavnosti	1.059.336	96,5	3.774	91.447
8	SKUPINA TELEKOM SLOVENIJE	IKT dejavnosti	729.543	13,8	3.991	84.416
9	SKUPINA SIJ	Predel. dejavnosti	664.817	87,3	3.043	51.727
10	SKUPINA ACH	Finance	588.848	57,7	2.099	49.034
11	SKUPINA IMPOL	Predel. dejavnosti	546.147	93,6	1.850	54.297
12	SKUPINA TUŠ	Trgovina	527.062	2,5	2.855	26.167
13	SKUPINA KOLEKTOR	Predel. dejavnosti	494.667	81,6	2.935	49.484
14	SKUPINA ELES	Energetika	465.209	60,3	1.790	64.152
15	SKUPINA SLOVENSKE ŽELEZNICE	Promet, skladišč.	463.289	40,1	7.907	42.518
16	SKUPINA ELEKTRO LJUBLJANA	Energetika	438.048	0,0	942	83.465
17	SKUPINA GEOPLIN	Trgovina	412.132	45,2	195	245.136
18	SKUPINA CIMOS	Predel. dejavnosti	326.948	95,8	5.552	19.316
19	SKUPINA TALUM	Predel. dejavnosti	315.877	78,3	1.219	36.928
20	SKUPINA DROGA KOLINSKA	Predel. dejavnosti	286.024	79,2	1.741	36.694
21	SKUPINA HELIOS	Predel. dejavnosti	285.263	86,1	1.699	48.284
22	SKUPINA TAB	Predel. dejavnosti	264.265	96,2	1.214	54.896
23	SKUPINA INTERENERGO	Energetika	252.294	77,1	37	147.026
24	SKUPINA PERUTNINA PTUJ	Predel. dejavnosti	247.119	15,7	3.450	20.425
25	SKUPINA JAVNI HOLDING	Strok., znan. in tehn. dej.	239.219	0,0	2.398	45.786
26	SKUPINA LTH CASTINGS	Predel. dejavnosti	230.488	99,3	2.261	44.993
27	SKUPINA MAHLE LETRIKA	Predel. dejavnosti	227.723	97,4	2.382	35.031
28	SKUPINA POŠTA SLOVENIJE	Promet, skladišč.	225.378	4,0	5.758	28.518
29	SKUPINA HIDRIA	Predel. dejavnosti	212.767	91,1	1.815	40.403
30	SKUPINA UNIOR	Predel. dejavnosti	207.411	82,9	2.916	30.205
31	SKUPINA SALUS	Trgovina	199.955	6,8	160	68.021
32	SKUPINA LUKA KOPER	Promet, skladišč.	184.273	68,1	1.045	113.917
33	SKUPINA TOBAČNA LJUBLJANA	Trgovina	182.807	7,6	343	79.383
34	SKUPINA GEN	Energetika	174.066	0,0	298	153.033
35	SKUPINA PIVOVARNA LAŠKO	Predel. dejavnosti	173.339	21,9	745	71.854
36	SKUPINA LES-MMS	Trgovina	170.204	60,3	1.107	36.983
37	SKUPINA DRUŽB ADRIATICA.NET	Druge razn. posl. dejavnosti	166.458	29,3	566	26.553
38	SKUPINA ELEKTRO CELJE	Energetika	162.405	0,0	717	76.263
39	SKUPINA HIT	Kultura in rekreacija	160.660	3,6	2.290	37.000
40	SKUPINA KOVINTRADE D.D.	Trgovina	152.178	52,4	340	35.758
41	SKUPINA ELEKTRO MARIBOR	Energetika	149.246	0,0	903	72.496
42	SKUPINA LJUBLJANSKE MLEKARNE	Predel. dejavnosti	146.839	27,3	515	58.032
43	SKUPINA TELEMACH	IKT dejavnosti	141.581	8,3	433	153.893
44	SKUPINA VEYANCE TECHNOLOGIES EUROPE	Predel. dejavnosti	140.015	65,9	532	57.342
45	SKUPINA AVTO AKTIV INTERMERCATUS	Trgovina	135.919	7,4	357	66.364
46	SKUPINA SUMMIT MOTORS LJUBLJANA	Trgovina	135.562	22,0	94	74.479
47	KONCERN INTEREUROPA	Promet, skladišč.	134.613	33,7	1.352	27.872
48	SKUPINA PERSPEKTIVA FT	Finance	134.310	17,2	1.411	30.345
49	SKUPINA TRIMO	Predel. dejavnosti	129.727	86,6	727	41.198
50	SKUPINA TPV	Predel. dejavnosti	129.615	54,8	944	29.673

100 največjih skupin

53.400 EUR
dodana vrednost na zaposlenega, 30 % več od povprečja.

46 %
prodaje ustvarijo na tujem trgu, 7,6 odstotne točke več od povprečja.

Zaposlovale so
162 tisoč
oseb doma in v tujini.

Ustvarile so
29 mrd EUR
prihodkov od prodaje.

45 %
jih spada v predelovalne dejavnosti.

50 najhitreje rastočih skupin

V štirih letih so povečale prodajo med 37 % in 150 %, v povprečju pa za 70,5 %.

Zaposlovale so
26 tisoč
oseb.

Ustvarile so
56 tisoč EUR
dodane vrednosti na zaposlenega.

Na tujih trgih so v povprečju ustvarile
48 %
prodaje.

30 %
jih spada v predelovalne dejavnosti.

Foto: Depositphotos

Ostale skupine na lestvici največjih predstavljajo skupine iz devetih drugih dejavnosti, kot so promet in skladiščenje, IKT dejavnosti, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, gradbeništvo, ipd. Te skupine zavzemajo četrtino vseh dejavnosti.

Dve poti do rasti

Hitro rastoče skupine so svojo rast dosegle v osnovi na dva načina: s prevzemi tekmecev ali vertikalnih partnerjev (dobavitelji ali kupci) ali pa z organsko rastjo prek večjega povpraševanja svojih kupcev oz. s širjenjem produktnega ali storitvenega asortimana. Povsem možno pa je, da so skupine dosegle rast s kombinacijo organske rasti in prevzemov.

Skupina Telemach je zasedla prvo mesto z 80 milijoni evrov večjo prodajo v 2015 kot v 2011, kar je bila tako posledica organske rasti prihodkov kot prevzema Tuš mobila ter nekaterih drugih manjših družb v tem obdobju.

Med skupinami, ki so dosegle najvišjo rast v zadnjih štirih letih, je bilo 30 odstotkov skupin iz predelovalne dejavnosti, 20 odstotkov iz trgovine in 18 odstotkov na segmentu strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti. Skupine v dejavnosti trgovine so povečale svoje poslovanje tudi zaradi dviga prodaje motornih vozil v tujino, ki jo spodbuja ugodna razlika v maloprodajnih cenah avtomobilskih proizvajalcev med Slovenijo in drugimi evropskimi trgi.

Tri zvezde s hitro rastjo

Znotraj predelovalnih dejavnosti so tri skupine dosegle med 80- in 90-odstotno rast prodaje ter v tujini ustvarijo v povprečju kar 98 odstotkov celotne prodaje. To so bile Juteks, Akrapovič in Cablex.

Juteksove hčerinske družbe v tujini ustvarijo že 60 odstotkov realizacije skupine. Za žalskega proizvajalca talnih oblog je ključen ruski trg, kljub padcu prodaje v letu 2015 pa je pretekla rast visoka.

Skupina Akrapovič je s 740 zaposlenimi v letu 2015 ustvarila 82 milijonov evrov prodaje. V štirih letih so okrepili število zaposlenih za 269, dodana vrednost na zaposlenega pa se je ob tem dvignila s 40.500 na 52 tisoč evrov.

Skupina Cablex je visoko rast dosegla z razvojem in izdelavo kabelskih vezij, plastičnih mas in silikonskih izdelkov za namen vgradnje v belo tehniko, avtomobilsko industrijo ter druge stroje in opremo. K izboljšani cenovni konkurenčnosti, ki jo narekujejo izzivi pri proizvajalcih bele tehnike, so odločilno prispevale tudi nove proizvodne kapacitete na Poljskem, v Turčiji, Bosni, Srbiji in na Kitajskem. Zgolj tako so lahko kljubovali zaostrenim razmeram ter tekmecem (drugim dobaviteljem) prevzeli pomemben del tržnega deleža.

V prihodnje bi se lahko med najhitreje rastočimi znašle skupine iz specifičnih niš na domačem trgu.

Pogled do 2020

Pretekli zmagovalci po velikosti bodo najverjetneje ohranili svoj obstoj na lestvici največjih, medtem ko se bodo pri lestvici najhitreje rastočih karte premešale. Skupine z visoko rastjo lahko hitro postanejo tiste, ki so usmerjene na specifične niše na domačem trgu, saj sta denimo prodaja trajnih dobrin in obseg stanovanjske gradnje še vedno precej daleč od predkriznih nivojev.

Pri energetiki bo veliko odvisno od tržnih cen električne energije, ki bodo odvisne tako od razvoja enotnega energetskega trga (povezanost spodbuja trgovanje in rast prodaje) kot od energetske politike na nivoju Bruslja.

9
od sto največjih skupin prihaja iz energetike.

1 Mediana, vrednost, od katere ima polovica skupin večje in polovica nižje vrednost.
2 Dvojno uskupinjevanje.
3 Nekatere sk. pine so uvrščene v SKD dejavnost, kamor po pretežni naravi poslovanja svojih hčerinskih družb ne sodijo. Tako smo te skupine razvrstili v dejavnost, kamor po naši oceni spadajo.

zneski v EUR

	Naziv skupine	Šifra dejavnosti	Čisti prihodki od prodaje (1.000 EUR)	% prodaje na tujem trgu	Število zaposlenih	Dodana vrednost na zaposlenega
51	SKUPINA POMGRAD	Gradbeništvo	124.808	0,2	635	43.331
52	SKUPINA SAVATECH	Predel. dejavnosti	123.724	85,7	914	52.213
53	SKUPINA DZS	Trgovina	123.157	12,2	1.064	39.476
54	SKUPINA PV	Rudarstvo	121.883	0,2	2.409	37.650
55	SKUPINA ZITO	Predel. dejavnosti	115.265	20,5	1.120	31.877
56	SKUPINA CABLEX	Predel. dejavnosti	112.676	97,0	2.213	16.480
57	SKUPINA DINOS	Oskrba z vodo in odpadki	111.755	49,6	291	35.784
58	SKUPINA PRIMOPRO	Trgovina	107.208	0,3	138	39.182
59	SKUPINA KOMPAS MTS	Trgovina	107.196	0,3	180	29.740
60	SKUPINA JATA EMONA	Predel. dejavnosti	106.806	13,5	692	34.490
61	SKUPINA DOMEL	Predel. dejavnosti	105.932	91,7	1.023	39.345
62	SKUPINA FARMADENT	Trgovina	103.498	3,9	88	57.556
63	SKUPINA A1	Strok., znan. in tehn. dej.	103.378	22,5	296	45.366
64	SKUPINA JUTEKS	Predel. dejavnosti	101.678	98,4	399	66.648
65	SKUPINA ELEKTRO PRIMORSKA	Energetika	100.190	6,1	513	71.704
66	SKUPINA ADM INVEST	Druge razn. posl. dejavnosti	99.378	55,7	1.158	33.876
67	SKUPINA ETI	Predel. dejavnosti	99.368	92,9	1.598	23.774
68	SKUPINA MS INVEST	Strok., znan. in tehn. dej.	98.942	44,2	1.146	34.291
69	SKUPINA RIKO	Strok., znan. in tehn. dej.	97.009	55,6	128	105.801
70	SKUPINA ISKRATEL	Predel. dejavnosti	96.957	55,9	847	46.124
71	SKUPINA CPK INVEST	Gradbeništvo	95.201	0,0	468	42.220
72	SKUPINA CGP	Gradbeništvo	93.503	0,3	561	41.762
73	SKUPINA VIPAP VIDEM	Predel. dejavnosti	91.604	95,6	456	31.211
74	SKUPINA SWATYCOMET	Predel. dejavnosti	88.238	91,9	887	38.082
75	ŠTAJERSKI AVTO DOM	Trgovina	87.717	14,5	110	43.256
76	SKUPINA ISKRA	Predel. dejavnosti	87.488	62,4	1.174	33.664
77	SKUPINA JUB-H	Predel. dejavnosti	87.047	72,7	593	41.166
78	SKUPINA PALOMA	Predel. dejavnosti	85.293	82,2	729	26.953
79	SKUPINA JANUS TRADE	Trgovina	84.935	8,6	94	109.307
80	SKUPINA CELJSKE MESNINE	Predel. dejavnosti	84.325	12,5	501	31.616
81	SKUPINA ELRAD INTERNATIONAL	Predel. dejavnosti	83.325	89,1	1.144	23.909
82	SKUPINA AKRAPOVIČ	Predel. dejavnosti	82.342	98,7	740	52.370
83	SKUPINA MAGISTRAT INTERNATIONAL	Trgovina	79.506	9,6	279	55.719
84	SKUPINA DISS	Trgovina	78.561	1,1	63	73.893
85	SKUPINA SPLOŠNA PLOVBA	Promet, skladišč.	78.519	94,5	409	37.952
86	SKUPINA MLADINSKA KNJIGA	IKT dejavnosti	75.360	14,8	926	23.299
87	SKUPINA TOPDOM	Trgovina	73.554	0,0	94	35.555
88	SKUPINA GMT	Trgovina	73.213	29,5	277	46.453
89	SKUPINA DRUŽB SILKEM	Predel. dejavnosti	73.167	94,5	190	61.388
90	SKUPINA ISTRABENZ PLINI	Predel. dejavnosti	72.788	9,5	287	82.196
91	SKUPINA PLASTA	Predel. dejavnosti	72.188	60,6	569	39.148
92	SKUPINA DP CALCIT	Rudarstvo	72.010	81,6	176	102.708
93	SKUPINA ELAN	Predel. dejavnosti	71.333	89,4	606	39.391
94	SKUPINA BRINOVKA	Predel. dejavnosti	70.431	8,5	278	33.864
95	SKUPINA KRAS	Predel. dejavnosti	70.431	8,5	278	33.902
96	SKUPINA FRUTAROM ETOL	Predel. dejavnosti	70.290	87,2	295	85.598
97	SKUPINA ISKRAEMECO	Predel. dejavnosti	69.147	95,1	735	33.041
98	SKUPINA S&T	IKT dejavnosti	68.146	4,8	347	49.334
99	SKUPINA HARVEY NORMAN	Trgovina	67.413	26,7	449	28.643
100	SKUPINA ADECCO H.R.	Druge razn. posl. dejavnosti	66.413	2,6	2.931	20.082